

64. ▶ BIRKÁS ÁKOS (1941-)

Fej (17.B4.6.149), 1996

Olaj, vászon, 190x70 és 200x80 cm, együttes méret: 202,5x116 cm
 Jelezve hátoldalon: Ákos Birkás Kopf (17 B4.6.149) 1996 és Ákos Birkás

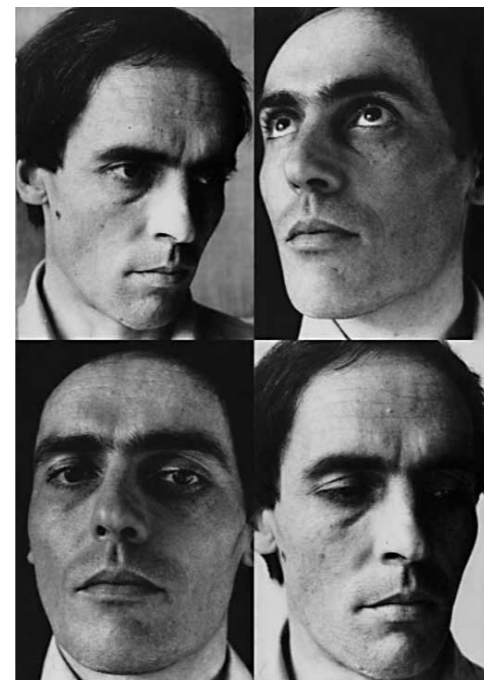
Kezdő ár: 3 600 000 Ft / 11 613 EUR
 Becsérték: 6 000 000 – 8 000 000 Ft
 Estimated value: 19 355 – 25 806 EUR

1. Birkás Ákos: Önarcképfestés kamerával (sorozat), 1977-78 magántulajdonban

A Fej-sorozat Birkás Ákos életművének legismertebb, emblemikus műcsoportja. A sorozat számos darabját bemutatta a művész a grazi Neue Galerie-ben (1987), a bécsi Museum des 20. Jahrhunderts-ben (1996) és a budapesti Ludwig Múzeumban (2006) rendezett átfogó kiállításain. A festmények radikális formai redukció eredményei: az 1980-as évek közepétől az 1990-es évek végéig Birkás festményeinek kizárólagos motívumává vált a pasztózus képmezőben megjelenő ovális forma. A motívumot hol függőleges, hol vízszintes, hol koncentrikus ecsetvonásokkal alkotja meg, egy zárt, belső alakzatot írva a nyitott képmezőre.

2. Birkás Ákos: Rembrandt, az önarckép fantomja, 1977 magántulajdonban

3. Birkás Ákos: K. Ferenc - egy barátság (sorozat), 1977-78 magántulajdonban

Az 1970-es években Birkás a „kép a képben” sémát továbbgondoló, realista festményeket alkotott, majd szemiotikai és képzelméleti kérdésekre reflektáló konceptuális alkotásokkal jelentkezett.

A nyolcvanas évek elején pedig az „új festészet” expresszív tendenciáihoz köthető képeket festett, amelyek tájképként és maszkyszerű arc-ként egyaránt nézhetők voltak. A *Fej*-sorozat a „poliszémikus” arc- és tájképek redukciójának tekinthető, ám Birkás azon konceptuális műveivel is kapcsolódik, amelyeknek központi motívuma az emberi arc. Ilyen a *K. Ferenc – egy barátság* (1977-78) című portrészorozat, és a *Rembrandt fantomja* (1977) című alkotás, mely utóbbi Rembrandt önarcképeit vetíti egymásra, derengő-homályos, tojásszerű formává nivellálva a különböző időszakokban készült festményeket. A konceptuális fotómű nem pusztán a különböző időszakok egymásra rakódására, hanem a festmény és a fotó viszonyára, és ezen keresztül a festészet helyzetére és szerepére is kérdezett. Az ovális fej-ábrázolások szintén a festészet helyzetére és mibenlétére vonatkozó nyitott kérdésként foghatók fel, meditációs objektumokként, amelyek megidéznek az ikonok szakrális auráját. A központi forma nézhető monumentális mandorlaként, amely egyúttal a kelet-európai konstruktivizmus olyan emblematisz alkotóra is utal, mint Kazimir Malevics.

Birkás Ákos az elsők között reflektált a nyolcvanas évek elején a posztmodern fordulatra és az avantgárd művészetfelfogás kérdésessé válására a megváltozott helyzetben.

A kelet-európai avantgárd és a szakrális táblakép-festészet motívumait egyaránt idéző festménysorozat darabjai ennyiben a különféle hagyományokhoz való ellentmondásoktól sem mentes viszonyulások lenyomataiként is nézhetők. Az arc nélküli, *fantomszerű* fejek egy ismeretlen – és ennyiben bárkivel behelyettesíthető – szubjektum masszászerű emanációi. A körbezáródó forma tojásra enged asszociálni, melyben összeérni látszik a vég a kezdettel. A vég és kezdet nélküli permanens körforgás a sorozat egészét is jellemzi: a művek ugyanannak a mozgatsornak a variált ismétlései, meditációs gyakorlatok, melyek meditációra invitálnak. Ugyan a festmények az anyagon túlira utalnak, mégis fontos sajátosságuk az anyagszerűség: a motorikus kézmozdulatokkal megformált érzékeny érdes festékfelület, a vibrálóan expresszív faktúra, a bravúrosan megalkotott festői *impasto*. A *Fej* című festmény magában hordozza a fej-sorozat összes erényét: a világos képalapra íródó vörös szegélyű „fej” forma a kép középpontja felé fokozatosan sötétedik, imaginárius mélységek felé nyílik meg, szakrális, ám erotikus képzelettől sem mentes nyílássá, „világnyílássá” és testnyílássá válik, sajátos térillúziót teremtve. A térszerkezetet még komplexebbé teszi, hogy Birkás – mint a sorozat számos darabján – ezúttal is két képtábla összeillesztéséből alkotja meg a kompozíciót. A két felület egymást folytatja, a töredékek csak az emberi tudatban válnak kerek egészzé. A megfoghatatlan, mégis anyagszerű motívum mintha a képmezők között lebegne, mintegy elemelkedve a vászon síkjától.

Fehér Dávid

4. Birkás Ákos: *Fej 48*, 1988
Ludwig Kortárs Művészeti Múzeum, Budapest
5. Birkás Ákos: *A-K (4.0A)*, 2000
Dr. Gedeon Pernecky gyűjteménye, Bécs
6. Kazimir Malevics: *Földművesek*, 1930
Állami Orosz Múzeum, Szentpétervár
7. Kazimir Malevics: *Sportemberek*, 1928-32 körül
Állami Orosz Múzeum, Szentpétervár

